



Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelma 2023-2025

Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 242

Valmistelu

Valmistelijana talousjohtaja Eeva Suomalainen, puh. 040 652 4002, talouspäälikkö Marja Marin, puh. 040 543 4920, talouspäälikkö Tarja Säisä, puh. 040 526 3017 ja talouspäälikkö Leena Miettinen, puh. 040 588 9025.

Talousarvio ja -suunnitelma

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on hyväksyttävä vuoden loppuun mennessä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio- ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kaupunkistrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin talouden ja toiminnan tavoitteet.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on tuloslaskelma- ja käyttötalousosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä. Talous- ja toimintasuunnitelman 2023-2025 ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi 2023.



Toimintaympäristö ja talouden kehitysnäkymät

Pohjois-Savon ELY-keskuksen mukaan Venäjän ja Ukrainan sodan vaikutukset kohdistuvat kaikkiin toimialoihin. Sodan vaikutusten seurauksena yritysten kustannukset ovat nousseet, mikä on näkynyt kannattavuuden ja kilpailukyvyn heikentymisenä. Työllisyystilanne on kuitenkin edelleen myönteinen ja työvoiman kysyntä on säilynyt korkealla tasolla.

Valtiovarainministeriön (VM) ennusteen mukaan talouden kasvu hidastuu merkittävästi vuoteen 2023. Edessä on seisahtuvan kasvun vaihe, eikä talouden ajautumista taantumaan voi sulkea pois. Epävarmuus, pula energiasta, nopea inflaatio, rapautuva ostovoima ja nousevat korot leikkaavat kulutuksen ja investointien kasvua kaikkialla.

Kuluttajahintoja nostaa pula energian tarjonnasta. Lisäksi ylivirittyneillä markkinoilla pienetkin muutokset energian tarjonnassa tai kysynnässä näkyvät suurina muutoksina energian hinnassa. Kallistunut energia on jo nostanut esimerkiksi ruuan hintaa.

VM arvioi bruttokansantuotteen (BKT) kasvavan Suomessa 1,7 % vuonna 2022. Alkuvuonna talouden tuotanto on kehittynyt suotuisasti ja työllisyys on jatkanut nopeaa kasvua. Talouskasvun ennustetaan hidastuvan loppuvuonna enemmän kuin vielä kesällä ennakoitiin.

BKT:n kasvu hidastuu 0,5 prosenttiin vuonna 2023. Myös vuosina 2024–2026 BKT:n kasvun arvioidaan olevan talouden potentiaalista kasvua nopeampaa, noin 1,4 % vuosittain.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän jatkotoimenpiteet



Hyvinvointialueuudistuksesta johtuen Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuu päättyy 31.12.2022. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän palveluista ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuu siirtyy vastuukuntamallilla Iisalmen kaupungille.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän omistajakunnat ovat valmistelleet kuntayhtymän jatkotoimenpiteitä vuoden 2022 aikana. Neuvotteluissa on päästy ratkaisuun, jonka mukaisesti Iisalmen kaupunki lunastaa kuntayhtymän kiinteistöt ja lunastuksen myötä kuntayhtymä puretaan. Kuntayhtymän purkamisvalmistelut ovat käynnissä ja päätös tuodaan kuntien käsittelyyn loppuvuoden 2022 aikana. Kiinteistöjen lunastuksella ja kuntayhtymän purkamisella on merkittävät taloudelliset vaikutukset Iisalmen kaupungin talouteen.

Talous- ja toimintasuunnitelman 2023-2025 valmisteluperusteet

Kaupunginhallitus antoi talousarvion laadintaohjeen 20.6.2022. Iisalmen kaupunginvaltuuston talousarvioseminaari pidettiin 26.9.2022. Kaupunginhallitus käsittelee talous- ja toimintasuunnitelman 2023-2025 valmisteluperusteita talousarvioseminaarissa 31.10.2022.

Toimielimien laatimien talousarvioesitysten perusteella on valmisteltu kaupunginjohtajan esitystä Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelmasta vuosille 2023 - 2025. Tekninen lautakunta on käsitellyt investointisuunnitelman 2023-2027 kokouksessaan 11.10.2022.

Sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisvastuu ja siten niiden kustannukset siirretään kunnilta hyvinvointialueille.



Kaupungin talousarviosta poistuvat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menot. Kuntien tuloja siirretään valtiolle, joka rahoittaa hyvinvointialueiden toimintaa. Merkittävä osa tulojen siirtoa tehdään kunnallisveron kautta. Uudistuksen myötä myös valtionosuusjärjestelmä muuttuu.

Ansiotuloverotukseen tehtävät muutokset toteutetaan niin, että niillä on mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisten verotuksen tasoon. Näin ollen kaikkien Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentteja alennetaan yhtä paljon: 12,64 prosenttiyksikköä. Kaupunginvaltuuston on siten määrättävä vuoden 2023 tuloveroprosentiksi vuoden 2022 tuloveroprosentti vähennettynä 12,64 prosenttiyksiköllä (Iisalmi: 7,86 %).

Hyvinvointialueuudistuksella ei ole vaikutusta kiinteistöveroprosentteihin, joista kunta määrää lain rajoitusten mukaisesti. Talousarvio vuodelle 2023 on valmisteltu nykyisten veroprosenttien perusteella.

Iisalmen kaupungin talousarvio vuodelle 2023

Vuonna 2023 toimintatuottoja arvioidaan saatavan 49,8 M€ (2022: 37,9 M€), kasvua vuoteen 2022 verrattuna 31,5 %. Toimintatuottojen kasvuun vaikuttavat lomituspälyluysikön laajentuminen, sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen vuokratulojen kasvu sekä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestäminen vastuukuntamallilla.

Vuonna 2023 toimintamenot ovat arvion mukaan -106,3 M€ (2022: -180,2 M€), vähennys -41 %. Tämän johtuu siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menot poistuvat kaupungin talousarviosta. Lomituspälyluysikön laajentuminen sekä



ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestäminen vastuukuntamallilla vaikuttavat myös toimintamenoihin.

Toimintakatteen muodostuu -56,5 M€ (2022: -142,4 M€), vähennys -60,3 %. Verotuloja arvioidaan saatavan 43,9 M€ (2022: 81,9 M€), vähennys -46,4 % ja valtionosuuksia 23,2 M€ (2022: 65,8 M€), vähennys -64,7 %. Verotulo- ja valtionosuuslaskelmien tarkentuminen loppuvuotta kohti voi vielä muuttaa ennusteita.

Poistot ovat -8,7 M€ (2022: 7,2 M€). Poistojen kasvuun vaikuttavat Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kiinteistöjen siirtyminen Iisalmen kaupungille sekä kaupungin omien investointihankkeiden valmistuminen.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kiinteistöjen ja lainojen siirtoon liittyvä talousennusteiden laskenta on vielä kesken. Tämänhetkinen arvio on, että tilikausi 2023 muodostuu ylijäämäiseksi. Tarkempi arvio annetaan laskennan valmistuttua.

Taloussuunnitelmavuosien 2024-2025 ennusteisiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä. Hyvinvointialueuudistus muuttaa kuntien rahoituspohjaa ja valtionosuusjärjestelmää ja tästä syystä tarkkoja laskelmia vuosien 2024-2025 valtionosuuksista on vielä haasteellista tehdä.

Iisalmen kaupungin tulopohjan arvioidaan heikentyvän suunnitelmakaudella. Valtionosuusjärjestelmän muutoksen myötä valtionosuusrahoitus tulee vähenemään. Samaan aikaan yleisen kustannustason arvioidaan nousevan. Haasteena on lisäksi raskaan investointiohjelman aiheuttama poistojen kasvu. Tämänhetkinen



arvio on, että suunnitelmavuodet 2024-2025 muodostuvat alijäämäisiksi.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kiinteistöjen siirtymisellä Iisalmen kaupungille on merkittävät taloudelliset vaikutukset. Siirto vaikuttaa tulos- ja rahoituslaskelmaan, taseeseen ja investointisuunnitelmaan.

Alustavan aikataulun mukaan talous- ja toimintasuunnitelman varsinainen käsittely kaupunginhallituksessa on 28.11.2022 ja valtuustossa 12.12.2022.

Investoinnit

Tekninen toimiala on yhteistyössä muiden toimialojen kanssa valmistellut investointisuunnitelmaehdotuksen vuosille 2023-2027. Iisalmi investoi voimakkaasti tulevana vuosina, mikä vaikuttaa tulevaisuuden talouskehitykseen.

Tulevien vuosien haasteita talouden näkökulmasta ovat korkea investointitaso ja siitä johtuva velkamäärän kasvu. Vuosina 2022-2023 valmistuvat kaupungin merkittävimmät investoinnit: uimahalli sekä Kilpijärven ja Mansikkaniemen koulut. Kuntatalouden yleinen kehitysarvio on, että kuntien menot kasvavat nopeammin kuin tulot. Lisäksi paineita kuntatalouteen aiheuttaa väestörakenteen muutos, joka johtuu laskeneesta syntyvyydestä.

Palvelutarve kohdistuu tulevana vuosina enenevässä määrin hyvinvointialueen tuottamiin vanhuspalveluihin, kun vastaavasti palvelutarve vähenee lasten ja nuorten palveluissa. Samaan aikaan kuntien rahoituspohja muuttuu, kun sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen menot siirtyvät hyvinvointialueille. Samalla kuntien



verotulo- ja valtionosuusrahoitusta leikataan ja valtionosuusjärjestelmän laskentaperusteet muuttuvat.

Iisalmen kaupungin osalta tämänhetkinen arvio on, että talous muodostuu alijäämäiseksi vuodesta 2024 alkaen. Samaan aikaan Iisalmi investoi voimakkaasti. Investoinnit vaikuttavat käyttötaloudessa siten, että korkokustannukset ja poistot kasvavat. Samalla kaupungin lainamäärä kasvaa.

Ennusteen mukaan kaupunkistrategian mukainen tavoite asukaskohtaisen lainamäärän jäämisestä alle kuntien keskiarvon ei täyty suunnitelmakaudella. Edellä mainituilla perusteilla investointisuunnitelman 2023-2027 hankkeet on käyty läpi ja kustannusarviot on tarkistettu. Hankkeiden aikatauluja on myös esitetty muutettavaksi.

Investointisuunnitelmaehdotus vuodelle 2023 on 61,5 M€ (netto, sis. vesiliikelaitoksen). Investointisuunnitelma sisältää Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä Iisalmen kaupungille siirtyvien kiinteistöjen hankinnan sekä kiinteistöihin vuonna 2023 kohdistuvat investoinnit, yhteensä n. 44,8 M€. Kaupungin ja vesiliikelaitoksen muut investointitarpeet ovat n. 16,7 M€.

Vaikutusarviointi

Talousarvio on kaupungin strategiaa toteuttava ja kaupungin toimintaa ohjaava asiakirja. Päätöksellä on myös yritysvaikutuksia, jotka realisoituvat siinä vaiheessa, kun talousarvio on hyväksytty. Talousarviolla on vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin.

Lisätietona jaetaan

- Talous- ja toimintasuunnitelma 2023-2025, sivistys- ja hyvinvointilautakunta 12.10.2022 § 108



- Talous- ja toimintasuunnitelma 2023-2025, tekninen lautakunta 11.10.2022 § 156
- Investointisuunnitelma v. 2023-2027, luonnos 27.10.2022, ei verkkojulkinen
- Talousarvion investointiosa 2023-2027, Tekninen lautakunta 11.10.2022 § 157
- Investointien yksityiskohtaiset perustelut TA2023, Tekninen lautakunta 11.10.2022 § 157
- Investointien tarkemmat ohjeelliset suunnitelmat, Tekninen lautakunta 11.10.2022 § 157
-

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedoksi talous- ja toimintasuunnitelman 2023-2025 valmistelutilanteen.

Päätös

Hyväksyttiin.

Muutoksenhaku

1 A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Kaupunginhallitus 28.11.2022 § 281

Valmistelu

Valmistelijana talousjohtaja Eeva Suomalainen, puh. 040 652 4002, talouspäällikkö Marja Marin, puh. 040 543 4920, talouspäällikkö Tarja Säisä, puh. 040 526 3017 ja talouspäällikkö Leena Miettinen, puh. 040 588 9025.



Talous- ja toimintasuunnitelman 2023-2025 valmistelua on jatkettu kaupunginhallituksen edellisen käsittelyn jälkeen. Lisäksi kaupunginvaltuustolle on pidetty talousarvioseminaari 14.11.2022.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluehallitus on päättänyt 14.11.2022 \$ 300 vuokrausperiaatteista. Päätöksen perusteella kaupungin talous- ja toimintasuunnitelmaan on tehty tarkistukset vuokratuottoihin vuosille 2023-2025. Lisäksi talous- ja toimintasuunnitelman valmistelussa on huomioitu vuoden 2022 uusimmat talousarviomuutokset sekä ennusteet talouden kehityksestä ja korkomarkkinoista.

Iisalmen kaupungin talousarvio vuodelle 2023

Vuonna 2023 toimintatuottoja arvioidaan saatavan 50,1 M€ (2022: 37,5 M€), kasvua vuoteen 2022 verrattuna 33,7 %. Toimintatuottojen kasvuun vaikuttavat lomituspälyyksikön laajentuminen, sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen vuokratulojen kasvu sekä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestäminen vastuukuntamallilla.

Vuonna 2023 toimintamenot ovat arvion mukaan -106,5 M€ (2022: -180,4 M€), vähennys -41 %. Tämän johtuu siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menot poistuvat kaupungin talousarviosta. Lomituspälyyksikön laajentuminen sekä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestäminen vastuukuntamallilla vaikuttavat myös toimintamenoihin.

Toimintakatteen muodostuu -56,4 M€ (2022: -142,9 M€), vähennys -60,6 %. Verotuloja arvioidaan saatavan 43,9 M€ (2022: 83,9 M€),



vähennys -47,6 % ja valtionosuuksia 23,2 M€ (2022: 65,8 M€),
vähennys -64,7 %.

Vuosikate on 9,8 M€ (2022: 7,8 M€) ja poistot -8,7 M€ (2022: 7,7 M€).
Poistojen kasvuun vaikuttavat Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän
kiinteistöjen siirtyminen Iisalmen kaupungille sekä kaupungin omien
investointihankkeiden valmistuminen.

Vuoden 2023 talousarvio on 1,6 M€ ylijäämäinen. Arvion mukaan
kaupungin talous muodostuu alijäämäiseksi vuosina 2024-2025 eikä
vuosikate riitä kattamaan poistoja. Arvio on, että vuosina 2024-2025
syntyvä alijäämä on -6,7 M€ ja se voidaan kattaa taseessa olevilla
ylijäämillä.

Taloussuunnitelmavuosien 2024-2025 ennusteisiin liittyy merkittäviä
epävarmuustekijöitä. Hyvinvointialueuudistus muuttaa kuntien
rahoituspohjaa ja valtionosuusjärjestelmää ja tästä syystä tarkkoja
laskelmia vuosien 2024-2025 rahoituksesta on vielä haasteellista
tehdä.

Iisalmen kaupungin tulopohjan arvioidaan heikentyvän
suunnitelmakaudella. Valtionosuusjärjestelmän muutoksen myötä
valtionosuusrahoitus tulee vähenemään. Samaan aikaan yleisen
kustannustason arvioidaan nousevan. Haasteena on lisäksi raskaan
investointiohjelman aiheuttama poistojen kasvu.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kiinteistöjen siirtymisellä Iisalmen
kaupungille on merkittävät taloudelliset vaikutukset. Siirto vaikuttaa
tulos- ja rahoituslaskelmaan, taseeseen ja investointisuunnitelmaan.
Suunnitelmakaudella 2024-2025 on tehtävä päätös kiinteistöjen
hallinnoinnin strategiasta.



Investoinnit

Vuoden 2023 investoinnit ovat 61,5 M€ (netto, sis. vesiliikelaitoksen). Investointisuunnitelma sisältää Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä Iisalmen kaupungille siirtyvien kiinteistöjen hankinnan sekä kiinteistöihin vuonna 2023 kohdistuvat investoinnit, yhteensä n. 45,4 M€. Kaupungin ja vesiliikelaitoksen muut investointitarpeet ovat n. 16,1 M€.

Rahoitus

Kaupunki ei pysty rahoittamaan investointeja tulorahoituksella ja lainamäärän arvioidaan kasvavan suunnitelmakaudella. Lainamäärän arvioidaan vuonna 2023 olevan 5 426 €/asukas (2022 arvio: 3 431 €/asukas). Lainamäärän kasvuun vaikuttaa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kiinteistöjen ja niihin kohdistuvien lainojen siirtyminen kaupungille sekä kaupungin omien investointikohteiden käynnistyminen ja valmistuminen.

Kaupunginjohtajan talous- ja toimintasuunnitelmaesitys 2023-2025 on palvelut turvaava, investointipainotteinen ja kaupungin pito- ja vetovoimaa vahvistava. Taloussuunnitelmavuosina 2024-2025 kuntatalouden kokonaistilanteen arvioidaan yleisesti heikkenevän. Iisalmissa suunnitelmavuosina tasapainoon pääsemisen edellytyksenä on tulopohjan vahvistaminen ja menokehityksen hillitseminen.

Lisätietona jaetaan

- Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelma 2023-2025

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelman 2023-2025.



Päätös

Hyväksyttiin korjauksin

- 2. Iisalmi konserni sivu 5 muutetaan Iisalmi-konserni
- kohta 3.2 sivu 9 viimeinen kappale jaetaan kahteen kappaleeseen. Viimeinen kappale alkaa sanoilla ”Eläkeikäisten määrän”
- 4.4 lisätään lause ”Varaudutaan SOTE-kiinteistöjen yhtiöittämiseen suunnitelmakaudella, millä on vaikutusta talouden tunnuslukuihin”.
- 5.3 Investoinnit ja vuosikate -kappale, taulukko, sivu 26, arvioitu tasearvo luovutushetkellä
 - Pulssi, uusi sairaala 16,7 M€
 - Pysäköinti (investointivaraus) 2,3 M€
 - Yhteensä 45,6 M €
- 5.3 Investoinnit ja vuosikate -kappale, kuva 10, sivu 27, poistetaan taulukossa olevien palkkien päällä ja sisällä olevat luvut
- 8.4 Kaupungin tytäryhteisöjen toiminalliset ja taloudelliset tavoitteet, Iisalmen Teollisuuskylä Oy, sivu 43, korjataan tavoitteiden ensimmäinen kohta eli tavoitteena on pitää tilojen käyttöaste korkeana vähintään 90 %:ssa ja taloudellinen tulos positiivisena poistojen jälkeen.
- 9.2 sivu 50 Keskusvaalilautakunnan toimintasuunnitelmaan vaihdetaan Mansikkaniemen koulu Kilpijärven kouluksi.
- 9.3 Tarkastuslautakunta, taulukko Henkilöstö (htv), sivu 51, taulukon sarakeotsikot vuosilukujen korjaus TP21, TA22, TA23, TS24, TS25
- 9.4 sivu 60 lisätään lause elinvoimapaalveluiden vastuualueelle / viestintä-, markkinointi ym. palvelut, että viitaten tiukentuvaan taloustilanteeseen markkinoinnin määrärahat pienennetään 100 000 eurolla suunnitelmavuosina.
- 9.6 sivu 88 perusopetus ja lukiokoulutus vastuualue lisätään koulukuljetusten määrärahat.



- 10. Investointiosa, Investointisuunnitelma 2024 - 2027 sivu 126
kappale 4. lisätään 3. lauseen jälkeen lause ”Selvitetään vuonna 2023 valmistuvan jäähallin tarveselvityksen saamisen jälkeen huolto- ja pukuhuonetilojen tilanne, aloitetaan suunnittelu ja otetaan nämä huomioon viimeistään vuoden 2024 talousarviovalmistelun yhteydessä.”

Talousjohtaja Eeva Suomalainen valtuutetaan tekemään korjaukset talous- ja toimintasuunnitelmaan 2023 - 2025.

Kari Riihola ehdotti, että investointisuunnitelmaan vuodelle 2023 lisätään jäähallin huoltorakennusta varten määräraha. Kari Riiholan ehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi kannattamattomana.

Muutoksenhaku

1 A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Toimenpiteet, otteet

kaupunginvaltuustolle